

Visste du att en del vatten är övergödda medan andra svälter? Få koll på www.sverigesvattenmiljo.se.
Bild: Ida Wendt

Ny webbplats ger koll på Sveriges vattenmiljö

För första gången kan du få en samlad presentation av miljösituationen i landets sjöar, vattendrag och hav. På sajten Sveriges vattenmiljö kan du jämföra miljötillståndet i olika vatten och direkt se på kartan vilka trender som går upp och vilka som går ner.

Sveriges vattenmiljö är en digital utveckling av de tidigare tryckta rapporterna Havet och Sötvatten. Målet är att förmedla kunskap om tillståndet i Sveriges vatten, från källa till hav, på webben. Underlaget är resultaten från miljöövervakningen och aktuell vetenskap.

Miljöövervakningen gör det möjligt att följa tillståndet i våra olika vattenmiljöer. I vissa fall liknar miljöproblemen varandra i olika typer av vatten, men i flera fall finns slående skillnader.

På webbplatsen kan du läsa fördjupningsartiklar och lära dig mer om våra vattenmiljöer och hur de undersöks. Du kan till exempel följa med på en resa om vattnets kemi i Göta älv och se vad som händer från källa till hav.

Några nedslag i miljötillståndet för våra vatten 2019

- Förändrade eller försämrade livsmiljöer är ett stort problem i både hav och sötvatten.
- Flera hundra arter räknas som sårbara eller hotade. Bestånden av torsk, plattfiskar och broskfiskar i havet är på historiskt låga nivåer.
- Sjöar och vattendrag har börjat återhämta sig från försurningen men i havet går utvecklingen i motsatt riktning (läs mer i fördjupning längre ned)
- Övergödning har lett till rekordstora ytor av döda botten i Östersjön, men i många fjällsjöar har vi istället brist på fosfor, vilket innebär svält för livet i sjön (läs mer i fördjupning längre ned).

Denna första version av Sveriges vattenmiljö är resultatet av ett samverkansprojekt, där både universitet och myndigheter ingår. Havs- och vattenmyndigheten (HaV) och Naturvårdsverket står för finansiering av miljöövervakningen. På uppdrag av HaV arbetar Havsmiljöinstitutet med metodutveckling, miljöanalys av salta vatten och redaktionellt arbete. Sveriges lantbruksuniversitet ansvarar för att samordna miljöanalys av sötvatten.

Välkommen in på Sveriges vattenmiljö och lär dig massor om hur våra vatten mår!

<https://www.sverigesvattenmiljo.se/>

Kontakt:

Marie Svärd, redaktör och projektledare, Havsmiljöinstitutet

031-786 37 27, marie.svard@havsmiljoinstitutet.se

Angelina Olsson, projektledare, Havs- och vattenmyndigheten

010-698 62 03, angelina.olsson@havochovatten.se

Jan Albertsson, miljöanalytiker, Havsmiljöinstitutet

090-786 79 91, jan.albertsson@havsmiljoinstitutet.se

Per Moksnes, miljöanalytiker, Havsmiljöinstitutet

0732-57 62 24, per.moksnes@havsmiljoinstitutet.se

Lars Sonesten, forskare, SLU

018-673007, lars.sonesten@slu.se

Jens Fölster, forskare, SLU

018-673126, jens.folster@slu.se

Lansering sker på Havs- och vattenforum i Göteborg 4-5 juni, kom gärna och träffa oss där!

<https://www.havochovatten.se/hav/uppdrag--kontakt/evenemang/havs--och-vattenforum.html>

FÖRDJUPNING

Försurning blir mindre i sjöar och mer i havet

Försurningen av sjöar och vattendrag i utsatta delar av landet var ett stort och omtalat miljöproblem på 1980-talet, som skadade eller till och med dödade fiskar och andra vattenlevande djur. Åtgärder i form av minskade luftutsläpp, av främst svavel- och kvävedioxider, har sedan dess resulterat i att många vatten återhämtat sig. Även om en del sjöar och vattendrag fortfarande måste kalkas har försurningen generellt minskat.

I havsmiljön däremot, som man länge trodde inte kunde försuras, går utvecklingen i motsatt riktning. Orsakerna till försurning i havet är andra än i sötvatten och bottnar i den ökande halten koldioxid i atmosfären. När koldioxid löses i havsvattnet blir det surare. Även om brist på bra underlag hittills försvårat en bedömning av försurningsläget i Sveriges hav, talar klimatprognoserna för en fortsatt ökning av atmosfärens koldioxidhalt globalt. Som följd kommer sannolikt havsvattnets pH-värde att sjunka, vilket ökar risken att livet i havet påverkas negativt. Det gäller särskilt organismer som bildar skal av kalciumkarbonat.

Övergödning - fosfor en avgörande faktor

Ett annat stort miljöproblem är övergödning, där näringsämnet fosfor är centralt i debatten. Trots många åtgärder för att minska tillförseln av fosfor så ökar halterna i Östersjön på många håll. I områden med syrefria djupbottnar läcker stora mängder fosfor tillbaka till vattnet. Fosfor har ackumulerats i bottenarna som följd av utsläpp under lång tid. Så även om tillförseln minskat kommer lagrad fosfor fortsätta att orsaka blomningar av cyanobakterier och övergödning lång tid framöver.

Också många sjöar, särskilt sådana som är knutna till jordbruksområden eller tätorter, har förhöjda fosforhalter. I naturligt näringsfattiga sjöar i skogslandet och fjällen, har fosforhalterna istället minskat märkbart de senaste decennierna och gjort vattnen "magrare". Dessa sjöar belastas inte av lokala utsläpp eller jordbruk utan fosforhalterna är snarare kopplade till naturliga processer. Orsakerna till minskningarna har inte kunnat klarläggas helt. En tänkbar förklaring är dock att ökad temperatur lett till att växterna på land tar upp mer av fosfor, innan den nått sjöarna och vattendragen. En annan kan vara att den förbättrade försurningssituationen gjort att fosfor istället binds i marken. Fosfor har dessutom bundits i sedimenten i vatten som kalkats. Fenomenet med "svältande sjöar" har setts även i flera andra länder i Norden samt Kanada. En negativ effekt av näringsbristen är extremt småvuxen fisk. Forskare från SLU har sett att fyraåriga rödingar i sådana sjöar kan väga så lite som 50 gram.